3093

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ६३५० - २२३ [३७१]

ग्रंथ नाम प्रकाशदीप.

विषय म. वेदांत.

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

४३

मराठी

~~४३४वे:८८~~

मृत्युंजय - प्रकाशदीप

[illegible]

४३४ [illegible] ९२३

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(17

२७१

॥ प्रकाशदीपप्रारंभः ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(१)

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीआदिनाथायनमः॥ श्रीपुराणपुरुषोत्तमा॥ तूंस
१ च्चिदानंदपरमात्मा॥ आदिपुरुष॥ १॥ तूंजपासावसकळ॥ गणेशाशा
रदाकविकुळ॥ गुरुशिष्यसकळ॥ चातुर्यजाले॥ २॥ ह्मणोनितुसेस्तव
न॥ करिताउजवळेज्ञान॥ प्रकाशनिधान॥ सस्वरूपतूं॥ ३॥ सप्तपा
ताळाहूनिपरते॥ येकवीसस्व र्गाहूनिवरते॥ तुसेंस्वरूपनिश्चितें॥
दशदिशापैं॥ ४॥ तूंस्वरूपनिर्विकार॥ तूंजअंतनापारु॥ तुझ्याअंगि
विस्तारु॥ ऐसिब्रह्मांडअनंत॥ ५॥ जैसीसागरीगतीतरंगाकारु॥ ये
कयेकतीयेकविस्तारु॥ तैसिअनंतब्रह्मांउविस्तारु॥ तुझ्यास्वरू १
पी॥ ६॥ सकळप्रपंचविस्तारिसी॥ कल्पनाकरूनितूंचिसारिसी॥ से

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

(2A)

वयीन्नूचउरासि॥निजरूपापै॥७॥ घपोनिलुअेस्लवन॥माझ्या हृदयी
प्रगटस्तान॥हृयेकोनिवचन॥श्रीचंद्रचूडासंतोषछा॥८॥ मगजाहली
प्रबंधकरणी॥शब्दरचनाविपुरनपी॥जेकंठीधारितीनिर्वाणी॥तें
पावलीमुक्तीसें॥९॥परिदेवासारिखदेखावें॥ज्यासिजितुकी हृष्टे
तितुके पाहावे॥आधीकेचे जनाना॥ फदाळरत्न॥१०॥कुसुमपरिमळ
भाळळा भ्रमरु॥सुगंधरससेवीचतुरु॥तेमक्षिकानावडधोरु॥दुर्ग
धीच्याभोलया॥११॥समुद्रीपानबुडाबुडीदेति॥सुढाळमोतीयेकाढि
ती॥तेसिरियानियग्रंथी॥घेईजेविवेकयें॥१२॥मनकरूनियारुढ
रु॥घेईअर्थग्रंथाचाविवरु॥जैसानिवाडाक्षीरनिरु॥करिराजहंस १३

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

नामरी कागाचे परि ॥ चुंचु घालोनि भीतरी ॥ उद्धुका उद्धुळ करी ॥ तेथेनि वाडु के
२ चा ॥ १४ ॥ वक्ताकां श्रोता जरी ॥ शब्दासरिसा अनुभव करी ॥ तरि त्या त्या पुण्या
मुरारी ॥ संतोष्पती ॥ १५ ॥ ईश्वरभक्ति केलि जेणे भावे ॥ त्याच मने येथ ग्रंथी ध्या
वे ॥ आपआपु उगवे ॥ संदेह नाही ॥ १६ ॥ पायाळासी निधान दिसे ॥ येरासी
कां तेन दिसे ॥ जयाचे अदृष्ट जैसे ॥ ते सेधा तो लागे ॥ १७ ॥ म्हणोनि च
तुरी सावध होईजे ॥ तरीजे भवसिंधु ॥ १८ ॥ हे ग्रंथ उपनिषधाचे सार ॥ वेद
शास्त्राचे गव्हिवर ॥ सिद्धांतीचे बीजासर ॥ मथिले असे ॥ १९ ॥ ज्या
सी असे गुरुचा संरसु ॥ आणि सकळ शास्त्रीचा अभ्यासु ॥ तोचि २
आपोल रसु ॥ ये ग्रंथी

(3A)

चापे ॥२०॥ शास्त्रीरिसकुगुनसे ॥ अथवासत्संगीनबैसे ॥ त्यासिआंधारुचिदिसे ॥
याग्रंथीचा ॥२१॥ आतांआसोईलुके ॥ सावधानध्यानेयेक ॥ येथुबोलिजेल
कौतुक ॥ प्रकाशदीपु ॥२२॥ याग्रंथानावप्रकाशदीपु ॥ येथेबोलिजेलशुधस्व
रूप ॥ हरपखेदाविजेलआप ॥ भवसागरीहा ॥२३॥ ब्राह्मणीम्हस्फेंजयस्तपो ॥
आतांयेकचित्तेराहणे ॥ सावधानएसजाणा ॥ एकावेपे ॥२४॥ इतिश्रीप्रका
शदीपगुरुशिष्यसंवादस्वरूपकथनंनामप्रथमप्रकरणं ॥२५॥ ७ ॥ ७ ॥
आतांशिष्यपुसेविचारु ॥ कवणतोसर्वेश्वरु ॥ तवसंतोषोनिश्रीगुरु ॥ बोलता
जाला ॥१॥ धन्यधन्यगातुझाप्रश्न ॥ आतांमनोरथतुझापुरवीन ॥ श्रीआं
दिपुरुषभगवान ॥ तवसत्तेकथीन ॥२॥ अवात्रिपरामहावाक्यविचारु ॥ जे

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(८)

३ थे साक्षात्सर्वेश्वरु ॥ तोएं कोनि निर्धारु ॥ धरीमानसी ॥ ३ ॥ तरीतत्पदीत्वंपददो
नि ॥ असिपदीमिळोनि ॥ तेंथे जीव शीव निर्वाणि ॥ होतीएकरूप ॥ ४ ॥ तत
दलाणि जे परमात्मा ॥ त्वंपदलाणि जो जीवात्मा ॥ दोहींसतदात्मो ॥ बोलिजे असि
पदीं ॥ ५ ॥ तत्पद त्तोणि जैसापरि ॥ शबलशुध्द अवधारी ॥ त्वंपदहीतैचिपरी ॥ वा
च्यलक्षणे ॥ ६ ॥ करूनिएसें अंगीकारु ॥ जो करी सृष्टिचा व्यापारु ॥ तो पर
मात्मा सर्वेश्वरू ॥ शबळ तत्पदार्थु ॥ ७ ॥ माया उपाधी वेगळा ॥ निष्प्रपंचे जो
निर्मळ ॥ तो परम पुरुष केवळ ॥ शुध्द तत्पदार्थु ॥ ८ ॥ ऐसा तो परमात्मा ॥ ए ३
किजे करुनि क्षमा ॥ शबल शुध्द जीवात्मा ॥ तो के सा पा ॥ ९ ॥ स्थूल सूक्ष्मकार
नीगुंतला ॥ अविद्या कामकर्मवेष्टिला ॥ संसार दुःखें दुरावला ॥ तो सब

(4A)

छ त्वंपदार्थु ॥ १० ॥ स्थूळ सूक्ष्म कारणापासुनि ॥ जो सुटला आपन्या आपणा
देखोनि ॥ की देहातीत होयोनि ॥ राहिला तो शुध त्वंपदार्थु ॥ ११ ॥ जो शुध
तत्पदार्थु ॥ तोचि शुध त्वंपदार्थु ॥ दोहि (ना)यक परमार्थु ॥ म्हणावा यैक्य का
रु ॥ १२ ॥ दोहीच्या शबळांशु सांडिजे ॥ शुध उरे अंशु घेईजे ॥ असि पदी होइजे ॥
एकरूप ॥ १३ ॥ दोहिंच्या शबळांशु मिथ्या ॥ शुधांशु तोचि सत्या ॥ आनि दोहींची
यैक्यता ॥ भेद नाहि ॥ १४ ॥ दनुनी (त)त्वंपदाचा शुधांशु शोधी ॥ तेथ भेटे होई
ल परमानंदी ॥ ऐसें बोलिजे लवे दी ॥ तं परीस बापा ॥ १५ ॥ तरी तें कोण ऐसें
पाही ॥ जो भुलला असे सो देही ॥ देहास म्हणे मीच म्हणसी परी काही ॥ हे ह
विचारु नेणसी ॥ १६ ॥ तरी त्वंपदाचे शोधन कैसें ॥ पुससी गा जरी ऐसे ॥ तरी

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

४ संतोषविश्वासे॥पुससीगाजरीऐसें॥तेंएकबापा॥१७॥तूंहादेहावेगळानिश्चिं
त॥हानिर्धारगानिश्चित॥तुवाथादेहासीजाणत॥तरीतूंदेहकेसानिहोसी॥१८
मासेदेहह्मणोनिजायासि॥तरीतूंदेहकेसानिहोसी॥देहवेगगळापरियेसि॥
जाणतातूं॥१९॥मासादेहऐसाजाणे॥तेंचितूंचैतन्यआपण॥स्थूळदेहावे
गळाहोउने॥राहेंहेंचिरवुणबापा॥२०॥तूंनिराकारस्वरूप॥पाहेआपुलि
याप्रकाशेंआप॥तुसात्तूंचिहोसेदीप॥निश्चयेसी॥२१॥तुझयीणाआप
नियातें॥आणीककवणागाजाणत॥तुजनतूंदेखत॥आपणाची॥२२॥स्थू ४
ळदेहाचाआकारु॥हस्तपादादिशिरु॥अवयवअवघे॥२३॥पंचभुता
चेंशरीर॥ओठहातआकार॥याचाजाणासीविचारु॥तोजाणतातूं॥२४॥

(5A)

हे माया वल्कीं चर्म सिरा ॥ मांस आस्ति यो आकारा ॥ त्याचा जाणसी विचारा ॥ त्वांचि
येक ॥ २५ ॥ लाळ मूत्र शुक्ल शोणित ॥ पांचवा स्वेद निश्चित ॥ तया अपातें देखेत ॥
त्वं वेगळाचि ॥ २६ ॥ क्षुधा तृषा आळस निद्रा ॥ कांती पांचावी करा ॥ तेजाची
या विकारा ॥ जाणता त्वंचि ॥ २७ ॥ चळन वळन धावन ॥ प्रसारण अकुंचन ॥ हे वा
याचा पांच गुण ॥ या वेगळा त्वं साक्षी ॥ २८ ॥ काम क्रोध शोक जाण ॥ मोह भय
आकाशाचे गुण ॥ यासी त्वं वेगळाचि जाण ॥ आपणासी साक्षत्वें ॥ २९ ॥ ऐसा पं
चभूत विगळा ॥ त्वं आससि निराळा ॥ जाणसी सकळा ॥ तो चित्त्वं ॥ ३० ॥ जाण
नेनिरूतें ॥ तेचि तत्त्व निभ्रांत ॥ जाणता पंचभुतातें ॥ तरी पंचभूत त्वं केसेनि
होससि ॥ ३१ ॥ पंचगुणाचे मेळी ॥ निभ्रांत निराळी ॥ वस्तु त्वं सहज मोकळी ॥ त्वं जवं

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

धनकैचे ॥३२॥ पंचभूतआकारळी ॥ सर्वेचिविळयागेळी ॥ तरीम्हस्फतीचपाव
२ ळी ॥ म्हं अमरकी ॥३३॥ सहजपंचभूतें ॥ राहिलीजेथेंचितथें ॥ मरणकेवणातें ॥ ना रा
हीचकी ॥३४॥ पृथ्वीगेळीपृथ्वींआंत ॥ आपरसामावळेआपांत ॥ तेजतेजांतराहि
॥३५॥ वायोमिळालावायोस ॥ आकाशीसामावळेंआकाश ॥ तुंउर
लासिअविनाश ॥ निजरूप ॥३६॥ ऐसेंतंतुझेंस्थुळदेहहोय ॥ मो
डताम्होडताहे ॥ त्यासिभुलसीकांपाहे ॥ मीह्मणवोनी ॥३७॥ ह्म
णानिदेहभ्रमसोडी ॥ आनिआपआपनियातुंनिवडी ॥ जेसा
लोह्याराकाडी ॥ सोधानिसोनें ॥३८॥ मीह्मणानिदेहासिभुळ २
लेपण ॥ हेंचिआसम्यासीमरण ॥ ह्मणोनिबुझेंतुंपरिपूर्ण ॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(6A7)

आत्मरूपा॥३९॥देहमीचम्हणोनिगुंतलासी॥थोरअभिमानापडिलासी॥
जातिकुळधरिलासी॥देहाचेनिर्गुणे॥४०॥शुद्रवैश्यक्षेत्रीब्राह्मण॥हे
देहाचेचिगुण॥तुजनातेचारिवर्ण॥यासीभुलोनको॥४१॥नामरू
पदेहासीच॥तुंआत्मासहजेचि॥विश्वदेही॥४२॥हेदेहेचिउत्तमम
ध्यम॥देहासीचगोत्रनाम॥तुंयाकाळआत्माराम॥यासीभुलुनको
॥४३॥हेदेहीचनरनारी॥देहेचहोयबाळकउदरी॥देहेचिहेविस्ता
रे॥जगजाले॥४४॥योनीस्तनगुप्तनारी॥लिंगखांडनररूपअवधा
रे॥परिअसेदोहींभीतरी॥तोनरकीनारीपा॥४५॥म्हणोनितोआ
त्माअनंतु॥व्यापोनिबाहेरअंतु॥परिपूर्णसदोदितु॥लोकत्रयी॥४६

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

ऐसा स्थूळदेहाचा गुण॥ पावलासी नाना बंधन॥ तें तुझें चि अज्ञानपणें॥
६ गुंतलासि तुं॥४७॥ तरि देहा वेगळा होयी॥ देहासी गुंतुन को काहीं॥ तु
झा तुं चि ज्ञाता राहीं॥ सहज सुखें॥४८॥ या स्थूळदेहासी जाणता॥ तुं
स्थूळदेह नव्हेसी तत्वता॥ सर्वथा मी ह्मणे निवरथा॥ भुलोन को॥४९॥
या देहासी साउ विकारु॥ जाला असे॥५०॥ पुढती नाना परि न दिसत॥
बाळ तारुण्य वृध होत॥ आणि तें निपावत॥ मरणांतें॥५१॥ साहिं विका ६
रु तें जानसी॥ ह्मणवोनि तुं देह नव्हेसी॥ आपुला बाळ तारुण्यसी॥
वृद्धपणासि तुं ची देखता कीं॥५२॥ मातेचा गर्भी आकारलें॥ आणि
संसारि नांदलें॥ पुढत्ति विळया गेलें॥ ऐसें जानसी तुं ची॥५३॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(67A)

देहहेंजरीतुंचिहोसी॥ तरिनिद्राकाळीपरियेसी॥ देहकायकवणासी॥
जाणतेअसे॥ ५४॥ नीद्राकाळीअवसरी॥ चोरुवस्वभ्रषणेंचोरी॥ जरी
तुंदेहीतरी॥ काजानसीचना॥ ५५॥ अथवाम्हस्कआलो॥ गोत्रजा
सीआकांतवर्तला॥ तरिकांनाहीवर्जिला॥ जरितुंदेहतरी॥ ५६॥
तुंनिद्रामरणासीजाणता॥ असेसीस्वयंबोधवर्तता॥ म्हणोनी
देहातीत॥ जाणनिभ्रांतपणें॥ ५७॥ स्थूळदेहजाग्रतिअवस्था॥ या
चीजाणसीवेगळा॥ मींजागाकींनिद्रिस्ता॥ म्हणवोनियां॥ ५८॥
आपुलेंजागनेंजाणसी॥ जागणेंतुंनव्हेसी॥ म्हणोनिवेगळात्याजाग

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

तुझें

न्यासी ॥ सर्वथैवपे ॥ ५९ ॥ मीजागा कीं निद्रिस्त ॥ ऐसें तुं जाणता त ॥ ह्मणोनी
७ या अतीत ॥ निराळें बु ॥ ६० ॥ नयनीं आपुलें जागसी ॥ स्वप्नें तैं पाहसी ॥
त्या जागन्यातें जाणसी ॥ तुं चि यका ॥ ६१ ॥ माझें दोनी डोळे ॥ ह्मणउनि
तुज चि कळे ॥ तुं त्या वेगळे ॥ सहज चि कीं ॥ ६२ ॥ हे देह स्थूळ असे ॥
आतां लिंगदेह तें कैसें ॥ तें ऐकों सावकाश ॥ चित्त देवोनी ॥ ६३ ॥
इतिश्रीप्रकाशदीप ॥ गुरु शिष्य संवाद ॥ स्थूळदेह विवरणं नाम
॥ द्वितीय प्रकरणं ॥ ६४ ॥ ॥ ७ ॥ २ ॥ २७ ॥ श्रीसोपानाय नमः ॥
श्रवणें शब्दाचें ऐकणें ॥ तेथें तुं चि जाणणें ॥ तुजवीण कवण ॥ जा ७
णीतलें गा ॥ १ ॥ त्वचे चि या सुखदुःखासी ॥ त्यातें तुं चि जाणसी ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(8A)

तुजवीणपरियेसी॥आणीक कवणजाणता॥२॥नेत्रींरूपदेखसी॥तें
दिसंझणोनितुंचिजाणसी॥म्हणउनियातयांसी॥तुंवेगळाची॥३
जिव्हेरूचिरसाची॥गोडीरारसाची॥तोजाणसीतुंची॥यावेग
ळातुं॥४॥घ्राणीघेणंपरिमळु॥सुगंधदुर्गंधमेळु॥तेथेंजाणताके
वळु॥तुंचिपेगा॥५॥ऐसीज्ञानेंद्रियेंपांची॥यासीजाणतातुची॥
म्हणवोनिवेगळाची॥चैतन्यतुं॥६॥वाचेचेंबोल॥तेंबोलतुवाजा
णीतलें॥म्हणवोनिवाचेवेगळे॥तुझेंरूप॥७॥हातासीघेणेंदेणें॥
तेहितुचिजाणणें॥पायाचेंचालणें॥जाणतुंचि॥८॥सीस्नाचाजो

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

व्यापारू॥ तोहि जाणसी विचारू॥ गुदस्थळीचा विचारू॥ जाणसी तूंची॥
८ ९॥ ऐसीं पांचहि कर्मेंद्रिय॥ याचें जें कार्य॥ जानसी समस्त हाय॥ दशें
द्रियें हि॥१०॥ या दशें द्रियामधीं॥ अंतःकरण मन बुधी॥ चित्त आहं
काराची स्तुधी॥ तुंचि जाणसी॥११॥ नाहीं विषयभान॥ जें निःश्चळ
अंतःकरण॥ तयासी तुंचि जाणसी जाण॥ निश्चय ह्मणोनी॥१ या
कल्पना सोडी धरी॥ हे मनाची कुसरी॥ तें तुंचि जाणसी जरी॥ म
नासी तुं स्या॥१३॥ बुध्दि निश्चय करी अमुकु॥ तुंचि कीं गा॥१४॥ चि ८
त्ताचें चंचळपणें॥ तुंचि जाणसी आपण॥ सावधी कीं व्याकुळे

Jointly org. of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(9A)

सीखुण॥ जाणसीतुं च्वी॥१५॥ मीअैसा अहंकारु॥ देहासी भुलोनि व्यापारु॥
लोहि निर्धारि॥ तुज चिकळे॥१६॥ हे समस्त गुण अैसे॥ वायाचि भुलवि
लें असे॥ सुखदुःख घेतसे॥ मी म्हणोनि आहंकारु॥१७॥ ऐसा अंतः
करण मन बुधी॥ आहंकारु चित्त सुधी॥ तुं चि जाला सी गुणनिधी॥
चेतन्य रूपा॥१८॥ प्राणु चाले नासाग्री॥ वीडा पिंगळा माहेरी॥ तया
सी विचारी॥ जाणील तुवा॥ ॥ अपान वाहे हे सदा गुद द्वारे॥
त्यासी जाणतां तुं चि बोरे॥ समान नाभिमंडळी रसखीर॥ सर्वना
डीतें पुरवी॥२०॥ उदान कंठ देशी वावरे॥ तेणें स्वरवर्ण विचारें॥
अन्नाचा स्वीकार त्याग बाहेर॥ करित्ता पे॥२१॥ व्यान विचरेस

चर
वशिरीरी॥ करणप्रासारपाकरी॥ अकोचनयासमस्तांनिर्धारी॥ तुंजा
९ पीतले॥ २२॥ तुंनिराकारस्वरूप॥ श्रन्यासारिखेंतुझेंरूप॥ पाहेंसाका
रसांडुनीयारूप॥ पाहेंआपणियां॥ २३॥ व्यानउदानसमान॥ प्राण
आणिअपान॥ यासीतुंजवाचेनिकवण॥ जाणतापां॥ २४॥ शब्द
स्पर्शरूपरसगंधासी॥ तुंजाणसीपांचविषयासी॥ अपाणिपंच
वीसकळालिंगदेहासी॥ जाणतातुंची॥ २५॥ अंतःकर्णाचेनिश्च
यमनाचे॥ मनबुधिचेबोधु॥ चित्ताचें॥ मीपणसाचें॥ जाणतातुं
ची॥ २६॥ श्रवणीऐकसी॥ त्वचेनसुखदुःखभोगीसी॥ नेत्रींरूप ९
देखसी॥ तुंचियेकु॥ २७॥ जीव्हेरसाचीरचाखसी॥ नासीकींप

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com